

Arkivnr: 2017/85-1
Saksbehandlar: Adeline Berntsen Landro

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		31.01.2017
Utval for opplæring og helse		07.02.2017
Fylkesutvalet		22.02.2017
Fylkestinget		07.03.2017

Fagskolane i Hordaland - utfordringar og moglegheiter**Samandrag**

Fylkesrådmannen viser til eit oversendingsforslag i fylkesutvalet 20.04.2016, der det vart bedt om ei sak om utfordringar og moglegheiter for Fagskolane i Hordaland. Administrasjonen vart beden om å sjå særskilt på finansiering av fagskulane, og dessutan sjå saka i samanheng med den pågåande regionreforma. På bakgrunn av dette gjer saka greie for utfordringar i høve til finansiering, korleis ein kan gjera fagskulane kjende, styring og organisering og overgangsordningar mellom fagskule og anna høgare utdanning. Til slutt vert det vist kva moglegheiter som ligg til sektoren med tanke på vekst i studenttal, regional utvikling og kompetanseheving i regionen og innovasjon og endringskraft.

På bakgrunn av utfordringane og moglegheitene som det er gjort greie for i denne saka, bør Hordaland fylkeskommune og styret for Fagskolane i Hordaland setja i verk tiltak som kan styrkja fagskulane i høve til organisering og styring, kvalitet i utdanningane og ekspansjon, meir samarbeid med arbeidslivet i regionen og samarbeid mellom fagskulane og anna høgare utdanning. Nokre tiltak bør følgjast opp av fylkeskommunen som skuleeigar, medan nokre tiltak bør meldast til fagskulestyret for vurdering og oppfølging.

Forslag til innstilling

- Fylkestinget vedtek følgjande tiltak for å styrkja fagskulesektoren i regionen:
  - Administrasjonen må fremja ei sak som gjer greie for fordelar og eventuelle utfordringar ved å etablera Fagskolane i Hordaland som eit fylkeskommunalt føretak. Saka skal også gjera greie for korleis styret for fagskulane kan setjast saman gjennom ekstern representasjon i tillegg til eigarrepresentasjon.
  - Fylkeskommunen skal gå i dialog med Høgskulen på Vestlandet med mål om å inngå ein samarbeidsavtale om gode og høvelege overgangar mellom fagskuleutdanningar og bachelorutdanningar.
  - Fylkeskommunen må nytta sin regionale kompetanse til å kartleggja og fremja behov for fleire studieplassar og fagskuleutdanningar i dialog med sentrale styresmakter når ny finansieringsordning skal etablerast.
  - Fylkeskommunen må vurdere korleis fagskulane skal organiserast i ei eventuell ny regionsamansetning.
- Følgjande tiltak vert sendt over til styret for Fagskolane i Hordaland:

Fylkestinget vil at Fagskolane i Hordaland skal vera ein sentral aktør i regionalt utviklingsarbeid i høve til kompetanseheving, innovasjon og det grønne skiftet. Styret for Fagskolane i Hordaland bør utarbeida ein strategi for å:

- få fagområdegodkjenningar
- utvikla nye fagskuleutdanningar
- styrka samarbeid med arbeidslivet i regionen
- arbeida målretta med internasjonalisering, innovasjon og det grønne skiftet

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 04.01.2017

Følgjande oversendingsforslag vart lagt fram i Fylkesutvalet 20.04.2016:

Roald Kvamme (A) sette på vegner av A, KrF, SV og Sp fram slikt oversendingsforslag til fylkesrådmannen.

"Fagskolane i Hordaland

Fylkesutvalet syner til tidligare vedtak knytt til Fagskolane i Hordaland mellom anna målsettinga om samanslåing av fagskulane til ein teknisk og maritim fagskule og ein helsefagskule samt at eigarskapet også i framtida skal leggast til det regionale nivået.

Fagskuleutdanninga og organiseringa av denne er i endring og det vert lagt fram ei stortingsmelding om fagskulane innan kort tid. Meldinga vil ta opp viktige utfordringar for denne utdanninga mellom anna kvalitet, eigarskap, styresamansetting, studieretningar, tilknytning til høgare utdanning, finansiering, ansvar og drift.

Som eigar av "Fagskolane i Hordaland" må fylkeskommunen vera godt budd på å møte desse utfordringane. Fylkesutvalet vil be administrasjonen utarbeida ei sak der utfordringar og mogeligheter for Fagskulane i Hordaland vert grundig utgreidd slik at ein kan møte nye krav frå sentrale myndigheter. Ein skal sjå særskilt på finansieringa av fagskulane i dette arbeidet. Arbeidet skal også sjåast i samanheng med den pågåande utgreiinga av den nye regionreforma."

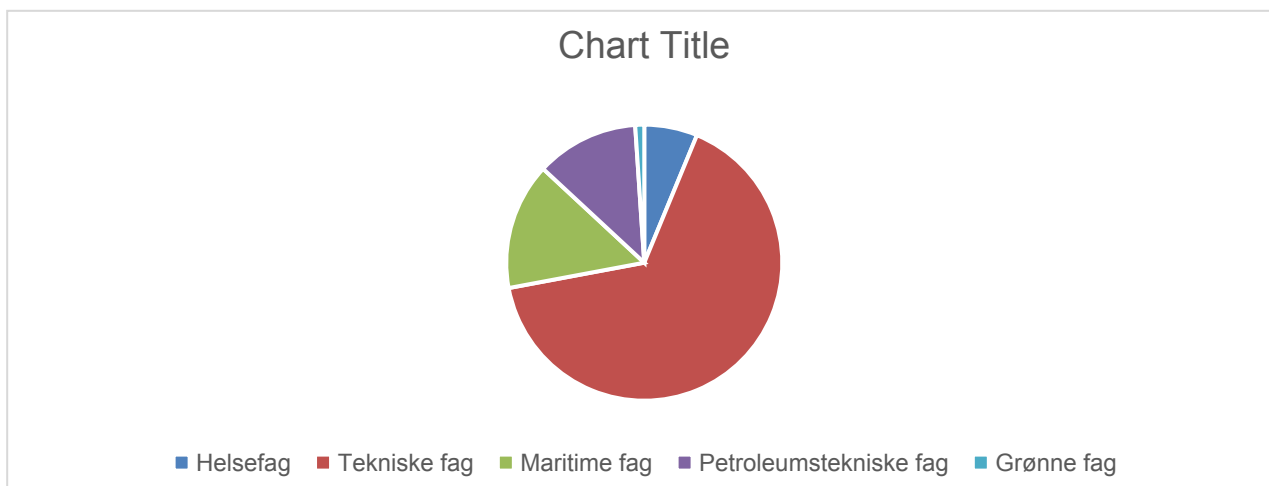
1.0 Innleiing

På bakgrunn av oversendingsforslaget vert det først gjeve ei oversikt over korleis Fagskolane i Hordaland er organisert og styrt. Vidare vert det vist korleis fagskulane vert finansiert i høve til dagens finansieringssystem. Deretter vert det gjeve ei framstilling av dei utfordringane som Fagskolane i Hordaland har i høve til finansiering, kjennskap til fagskulane og rekruttering, styring og høvelege overgangsordningar mellom fagskule og høgskule. Vidare vert dei viktigaste punkta i stortingsmelding 9 «Fagfolk for fremtiden – Fagskuleutdanning» trekt fram, og til slutt vert det gjort greie for kva moglegheiter Hordaland har for ein styrka og framtidsretta fagskulesektor i regionen.

1.1 Om Fagskolane i Hordaland

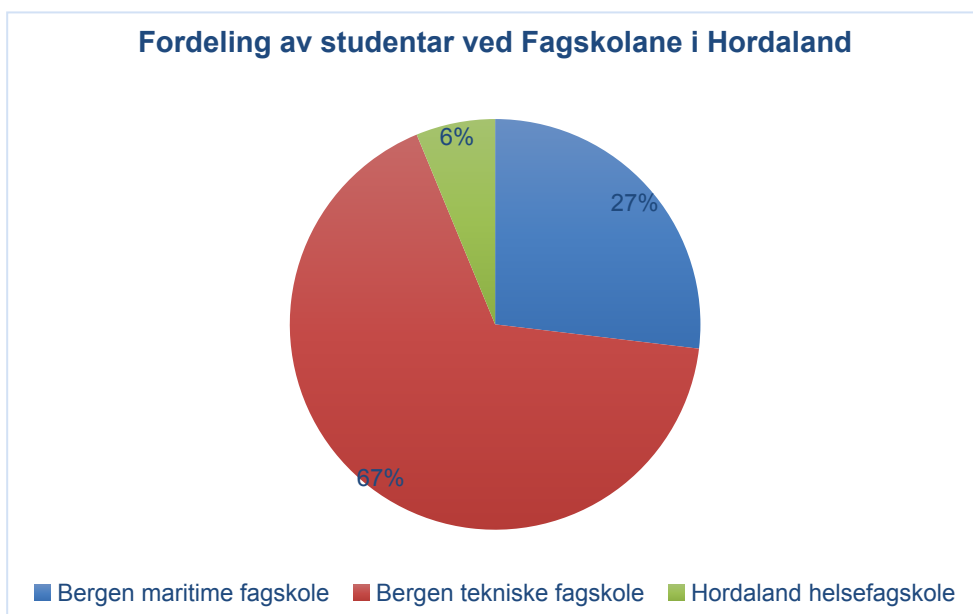
Fagskolane i Hordaland består av Fagskolen i Hordaland (tidlegare Bergen tekniske fagskole og Bergen maritime fagskole) og Hordaland helsefagskole. Fagskolen i Hordaland har sin hovudadministrasjon på Nordnes i Haugeveien og fleire studiestader andre stader i Hordaland. Dei tekniske fagskuleutdanningane er hovudsakleg plassert på Nordnes, medan dei maritime og petroleumstekniske utdanningane er plassert på Nedre Nygård ved Bergen maritime videregående skole. I tillegg vert det gjeve tilbod om Anlegg på Voss, Arborist på Hjeltnes, Elektro/Maskinteknikk på Stord og Maritim utdanning (styrmann) på Austevoll. Hordaland helsefagskole har 8 godkjente fagskuletilbod innan helsefag, og fleire godkjende studiestader i fylket (til døme Stord, Voss, Odda, Bergen og Knarvik). Per i dag er det berre studentar ved studiestaden Bergen på Nordnes (lokala til Fagskolen i Hordaland).

Ved Fagskolane i Hordaland var det om lag 1150 studentar hausten 2016, og studentane fordeler seg over fagområda som vist i figur 1 under:

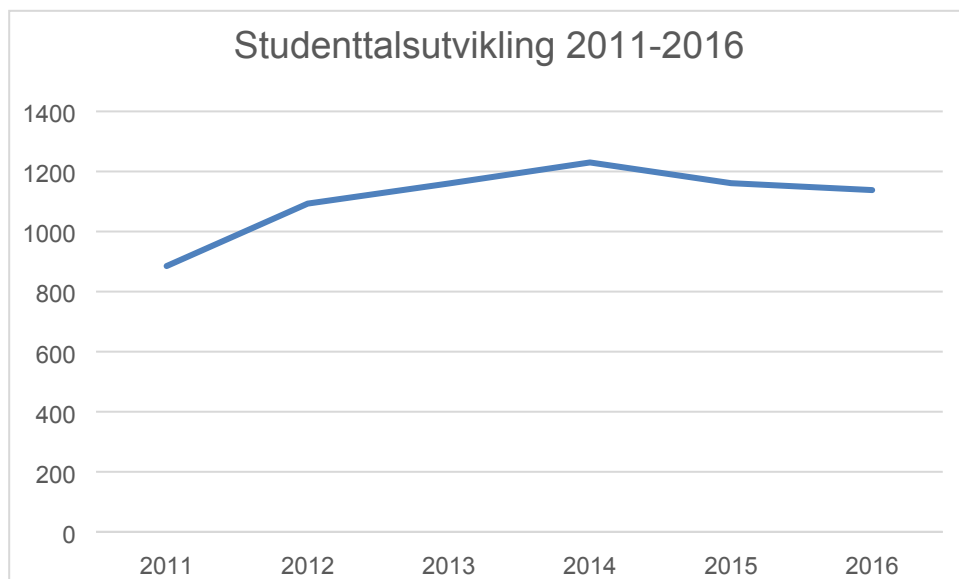
Figur 1: Fordeling av studentar på fagområda ved Fagskolane i Hordaland pr. 1. oktober 2016.

Hausten 2016 var det tre fagskular under Fagskolane i Hordaland; Bergen maritime fagskole, Bergen tekniske fagskole og Hordaland helsefagskole, og studentane fordeler seg på fagskulane som vist i figur 2 under.

Figur 2: Fordeling av studentar ved Fagskolane i Hordaland pr. 1. oktober 2016.

Som ein ser av figur 2, utgjør den nye Fagskolen i Hordaland til saman 94 % av det totale tilbødet ved Fagskolane i Hordaland, medan Hordaland helsefagskole har 6 % av studentmassen. Det har vore ein stor auke i studenttalet sidan 2011, då ein starta å rapportera studentdata frå fagskulane til Database for høgare utdanning (DBH), og det er hovudsakleg tidlegare Bergen tekniske fagskole som står for denne auken. Figur 3 under syner auken i studenttall frå 2011 til 2016 ved Fagskolane i Hordaland.

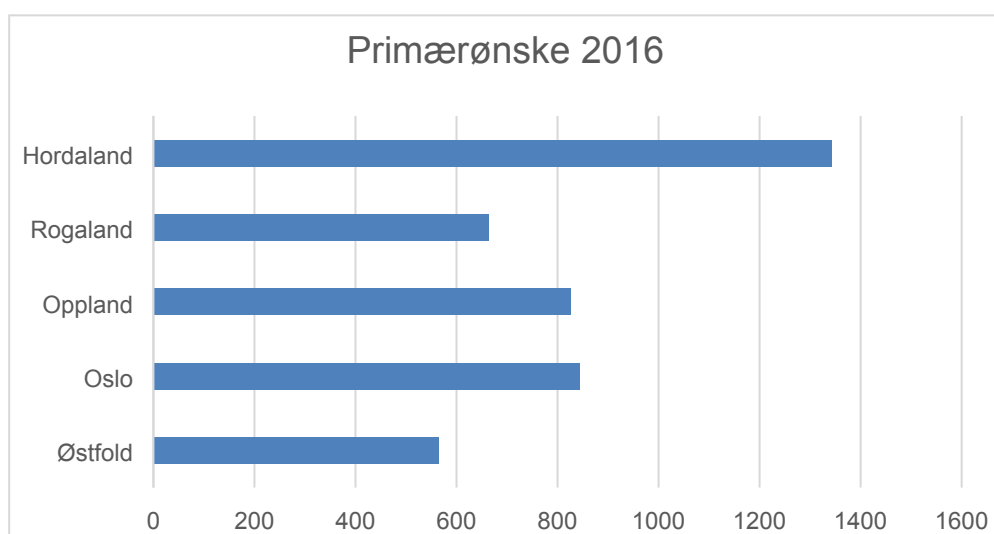

Figur 3: Studenttalsutvikling ved Fagskolane i Hordaland frå 2011 til 2016.

Som ein ser av figur 3 låg studenttalet i underkant av 900 studentar i 2011, og i 2016 var det registrert over 1100 studentar. I 2014 var det eit toppår med over 1200 studentar, medan det har gått noko ned i 2015 og 2016. Hovudårsaka til nedgangen det siste året er knytt til nedgangen i petroleumsindustrien. Det er mange studentar som har måtta slutta i utdanninga av di dei har vorte permittert eller nedbemanna av arbeidsgjevar.

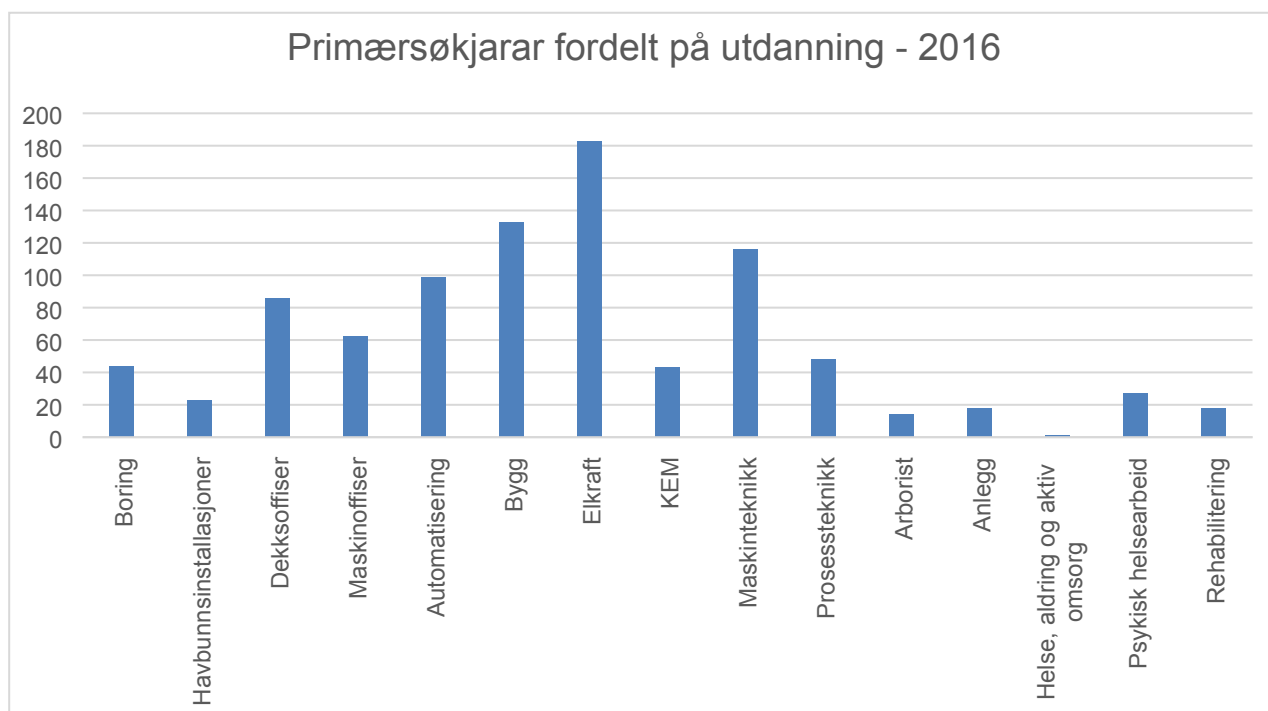
1.2 Oversikt over søkjarbilete ved Fagskolane i Hordaland

Hordaland har lange tradisjonar innan fagskuleutdanning og har fleire studentar og søkjarar ved dei fylkeskommunale fagskulane enn i resten av landet. Figur 4 under syner ei oversikt over søkjarane sine primærønske ved søknadsfrist 15. april 2016. Med primærønske meiner ein alle ønske ein søkjar har (maks 3) og den skulen søkjaren har som førsteval. Ved Fagskolane i Hordaland var det registrert om lag 1300 primærønske i 2016, medan det til samanlikning var registrert om lag 800 primærønske i Oslo, som har nest flest søkjarar. Dette tyder på at det er attraktivt å studera ved Fagskolane i Hordaland og i Bergen.

Figur 4: Talet på primærønske ved fylkeskommunale fagskular i 2016 ved dei 5 største fylka innan fagskulesektoren.

Figur 5 under syner talet på kvalifiserte primærsekkjarar ved Fagskolane i Hordaland i 2016. Primærsekkjarar er dei sekkjarane som har ei utdanning ved Fagskolane i Hordaland som førsteval.

Figur 5: Kvalifiserte primærsekkjarar ved Fagskolane i Hordaland i 2016, både heiltid og deltid med nettstøtte.

Figur 5 syner at det er tilbodet Elkraft som har flest kvalifiserte sekkjarar, etterfølgt av bygg og deretter maskinteknikk, og automatisering. Tilbodet boring har berre litt over 40 sekkjarar, og dette er ein stor nedgang frå tidlegare år. Årsaka til det er tilhøva i næringa på dette tidspunktet. Til saman var det 915 primærsekkjarar til Fagskolane i Hordaland våren 2016.

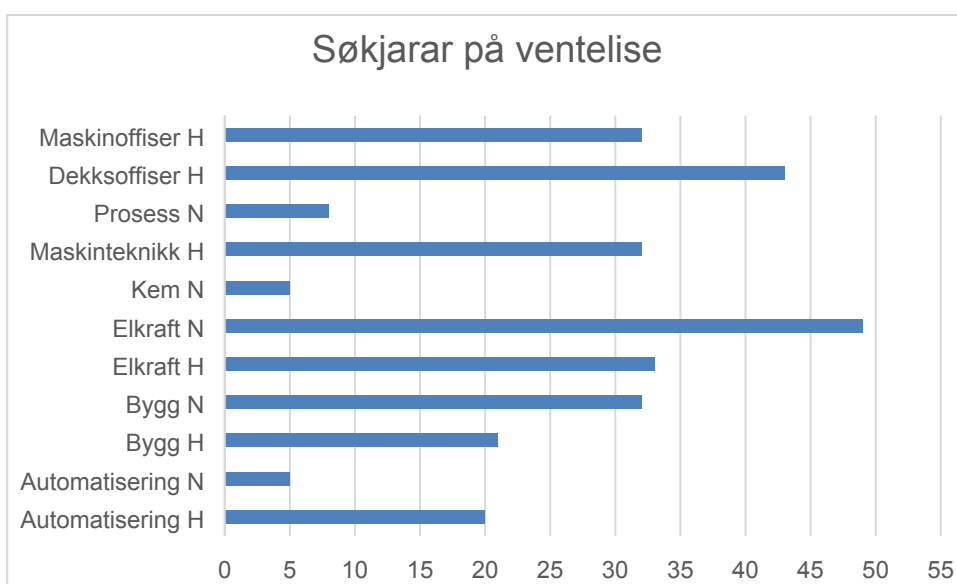
Fagskolane i Hordaland har tilbod både på heiltid og deltid med nettstøtte, og figur 6 under syner fordelinga av dei kvalifiserte primærsekkjarane i høve til heiltid og deltid.

Figur 6: Fordeling av kvalifiserte søkjarar ved heiltidstilbod og deltidstilbod med nettstøtte.

Det er fleire tilbod som vert gjeve på deltid enn på heiltid, og det er flest studentar som studerer på deltid. Likevel er det flest søkjarar til tilboda på heiltid. Årsaka til at det er flest studentar som studerer på deltid, er at det er fleire nett-tilbod og fordi tilboda går over fleire år enn heiltidstilboda og såleis har fleire klassar.

Av di det er så mange søkjarar til heiltid, er det her ein ser dei største ventelistene. Etter andre inntaket i juni 2016 var det 280 søkjarar på venteliste, og av desse var det 181 på heiltid og 99 på deltid.

Figur 7. Kvalifiserte søkjarar på venteliste per juni 2016 (etter 2. inntak). N er nettbasert tilbod med samlingar, og H er tilbod på heiltid.

Basert på oversikta over ventelista etter 2. inntak ser ein at det kunne ha vore starta opp fleire klassar hausten 2016 dersom den økonomiske ramma hadde gjeve rom for dette. Ein ekstra klasse vil koste om lag kr 2,15 mill. per år for eit tilbod på heiltid over to år.

Søkjarane som står på venteliste i Hordaland som vist i figur 7, kan ha fått plass andre stader og likevel stå på venteliste, eller dei kan ha fått studie plass etter 2. inntak anten i Hordaland eller ein annan stad i landet. På bakgrunn av dette syner ikkje figur 7 kor mange som ikkje har fått studie plass, men ein kan rekne med at mange av søkjarane på ventelista ikkje har fått studie plass. Likevel syner figur 7 at det er stor

etterspurnad etter fagskuleutdanning i Hordaland, og det er gode moglegheiter for å auka kapasiteten og gjere Hordaland til eit enda større fagskulefylke.

1.3 Lovverk og styreordning

Det er Lov om fagskuleutdanning (fagskulelova) med tilhøyrande forskrifter som regulerer fagskulane. Det er Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) som godkjenner og fører tilsyn med fagskuleutdanningane. Fagskule er ein beskytta tittel, og ein tilbydar må vere godkjent av NOKUT for å kalle seg fagskule. Dei maritime fagskuleutdanningane har ytterlegare krav til godkjenning under Sjøfartsdirektoratet som sertifiserer etter STCW-konvensjonen og fører tilsyn med all maritim utdanning.

Jamført med fagskulelova skal fagskulane ha eit styre som øvste styringsorgan som skal bestå av minimum 5 medlemmer. I tillegg skal det vere ein studentrepresentant og ein tilsettrepresentant som skal ha møte-, tale-, og forslagsrett i handsaming av alle saker som har mykje å seie for gjennomføringa av godkjent fagskuleutdanning.

Fagskolane i Hordaland har eitt felles styre som består av fem eigarrepresentantar, ein tilsettrepresentant og ein studentrepresentant. Tilsett- og studentrepresentant er fullverdige medlemmer av styret for Fagskolane i Hordaland, men dette er ikkje eit lovkrav per dags dato.

Etter fagskulelova § 3 andre ledd er styret ansvarleg for at studentane får den utdanninga som er føresett som grunnlag for NOKUT-godkjenninga, at alle vilkår for eventuelle offentlege tilskot vert overhaldne, og at verksemda vert drifta i samsvar med gjeldande lover og reglar. Styret er vidare ansvarleg for at opplysningar som vert gjeve NOKUT og søkjarar til fagskuleutdanningane, er korrekte og fullstendige.

1.4 Eigar- og forvaltarrolla

Etter fagskulelova har Fylkestinget to roller i høve til fagskulesektoren:

Forvaltarrolla

Ansvar for at det vert tilbydd godkjent fagskuleutdanning i fylket som tek vare på kompetansebehovet lokalt, regionalt og nasjonalt (jf. fagskulelova § 1a). Dette er uavhengig av om fylkeskommunen sjølv er eigar av fagskular. Fylkestinget har i tillegg det overordna ansvaret for at søknader frå tilbydarar av godkjent fagskuleutdanning om offentlig tilskot etter fagskulelova § 15 fyrste ledd, vert handsama (i Hordaland fylkeskommune er dette delegert til OPHE).

Eigarrolla

Fylkestinget skal forvalte den fylkeskommunale eigarskapen for Fagskolane i Hordaland. Posisjonen kan samanliknast med generalforsamlinga i eit aksjeselskap (AS) eller eit fylkeskommunalt føretak, som er det overordna eigarorganet, men som ikkje er involvert i den daglege drifta. I forarbeida til fagskulelova er dette framheva ved formuleringar som «Fylkestinget er formell eier, men den reelle styringsretten ligger i styret for fagskolen». (Ot. Prp. Nr. 39 (2006-2007) side 23).

Konkret har fylkestinget som fagskuleeigar i oppgåve å velja representantar til fagskulestyret eller avsetta styret, fastsetja vedtekter for styret og sørga for finansiering (over budsjett). Budsjettet må vera utforma slik at det gjev styret ein reell styringsrett. Fylkestinget kan til dømes ikkje fastsetja tilbudsstrukturen ved Fagskolane i Hordaland, men kan gje midlar utanfor budsjett til spesielle føremål, som fagskulestyret kan velja å nytta seg av.

1.5 Dagens finansiering av fagskulane

Offentleg finansiering av fagskuleutdanning går i dag gjennom tre kanalar:

1. Rammetilskot overført til fylkeskommunane, og fylkeskommunane sine frie midlar.
 Rammetilskotet vert gjeve basert på teljing av studentar to år tilbake i tid. Den totale ramma nasjonalt vert ikkje auka utanom med normal løns- og prisvekst. Det vil seia at ein auke i ramma til eitt fylke vil gje ein reduksjon hjå andre. Utover rammetilskotet kan fylkeskommunane prioritera å bruka egne frie midlar til fagskule. Dei statlege rammeoverføringane vert hovudsakleg brukt til å finansiera maritim og teknisk fagskuleutdanning.

2. Tilskot til helse- og sosialfaglege utdanningar som er øyremerka. Både offentlege og private fagskular kan søkje om tilskot.
 Dette er øyremerka tilskot til fagskuleutdanningar innan helse- og sosialfag som vert gjeve til fylkeskommunane over budsjettet til Helse- og omsorgsdepartementet. Helsedirektoratet er overordna forvaltar av ordninga, medan fylkeskommunane har fått delegert tilskotsansvar. Både offentlege og private godkjende tilbydarar av fagskuleutdanning kan søkje om tilskot til studentar ved helsefagskuleutdanningar. Ordninga vert praktisert slik at den einskilde fylkeskommune gjev tilskot til tilbydarar som har studentar med bustadadresse i eige fylke.

3. Tilskot til tidlegare privatskular
 Eit avgrensa tal private fagskular, hovudsakleg fagskular som tidlegare var godkjent etter privatskulelova, får tilskot over Kunnskapsdepartementet sitt budsjett. Det er i alt 14 fagskular som er under denne ordninga i dag.

2.0 Utfordringar

2.1 Finansiering

Dagens finansieringssystem har ein konserverande effekt på fagskuletilbodet av di rammetilskotet ikkje vert auka, bortsett frå normal pris- og lønsvekst. Rammetilskotet vert som nemnt gjeve på grunnlag av studenttalet ved dei fylkeskommunale fagskulane to år tilbake i tid, og dersom ein fagskule tek inn fleire studentar, vert det ikkje gjeve dekning for dette før etter to år. Av di rammetilskotet ikkje vert auka totalt sett, kan ein fagskule likevel risikera at ein ikkje får auka rammetilskot dersom også fleire andre fagskular har hatt ein auke. Det vil seia at ein auke eller reduksjon i rammetilskotet vil vera relativ sett i høve til studenttalet ved fagskular i andre fylke. Dette skaper ein situasjon der ein fagskule har få påverknadsmoglegheiter til å kunna auka tilbodet ved skulen, og det er såleis ein lite føreseieleg modell.

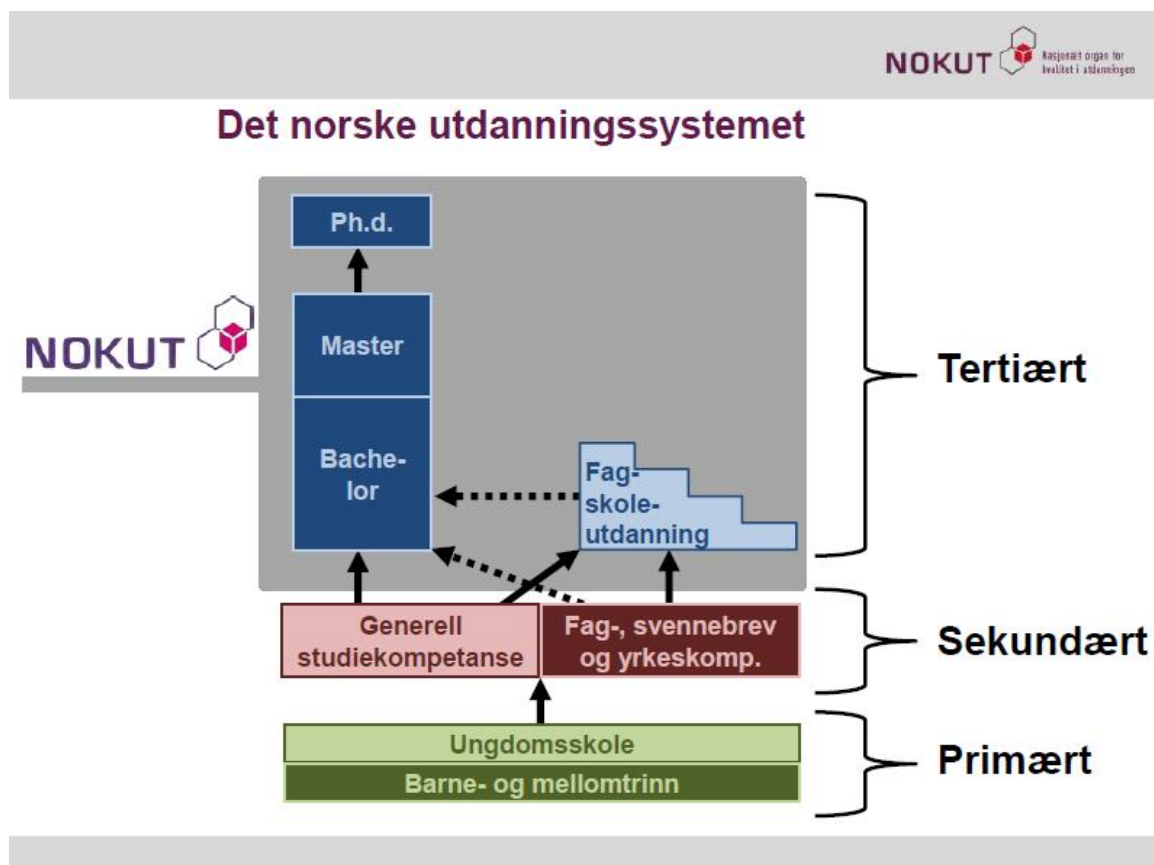
I NIFU-rapport 2014:15 «Fylkeskommunene og fagskolen: Tilrettelegging for fagskoletilbud og kostnader ved fagskoledrift» vart fylkeskommunane kritisert for å ikkje gjere vurderingar av kva tilbod som skal prioriterast i den einskilde region, slik som fagskulelova og forvaltningsreforma i 2010 la opp til, men held fram med å prioritera egne fagskuletilbod ved dei fylkeskommunale fagskulane som før. Dette er nok rett, men samtidig vart ikkje fylkeskommunane utstyrt med ressursar til å imøtekoma aukande kompetansebehov. Vurderinga i rapporten vart gjort i løpet av ein to-års periode etter 2010, og reforma hadde fått verka i svært kort tid.

Det handlingsrommet fylkeskommunane har under dagens finansieringsordning er å leggja ned tilbod for å oppretta nye tilbod. Det vert då ei vanskeleg avveging i høve til kva tilbod det er størst behov for i fylket når etterspurnaden er større enn kva ein kan tilby. Hordaland fylkeskommune har i fleire år gjeve meir i budsjett til Fagskolane i Hordaland enn kva som har vore gjeve over rammeoverføringane frå staten. I tillegg har Hordaland fylkeskommune finansiert fagskuletilbod ved Stord utanfor ramma for at næringslivet i Sunnhordland skulle få tiltrengt kompetanseheving. På bakgrunn av dette har Hordaland gjort grep for å auka tilbodet i regionen, men innanfor dagens rammer er det vanskeleg å utvikle eit enda større tilbod for regionen.

Ei anna utfordring i høve til økonomi er at det vert meir og meir ressurskrevjande å driva fagskule. Dei siste åra har det vorte stilt stadig høgare krav til fagskulane i høve til kvalitet, dokumentasjon og undervisningsutstyr ved fagskulane. I høve til kvalitet og dokumentasjon vert det meir og meir behov for sterke og robuste administrasjonar ved fagskulane som kan følgje opp og utvikle både tilboda og kvaliteten i utdanningane. I høve til undervisningsutstyr er det også dei seinare åra kome krav om mellom anna simulatorar, spesielt innanfor maritim sektor. Hordaland fylkeskommune har dei to siste åra prioritert fagskulane høgt, og den tekniske og maritime fagskulen har til saman fått over 20 mill. kr til naudsynte investeringar.

2.2 Kjennskap til fagskule

Fagskulane har ei uklar plassering i utdanningssystemet som ikkje gjev folk ei god forståing av kva fagskule er og kva nivå ei fagskuleutdanning er på. Fagskulane vert omtalt å vere på tertiært nivå, det vil seia over vidaregåande skule, men vert oppfatta å vera under høgskuleutdanning, sjølv om utdanningssystemet sidestiller fagskulane med anna høgare utdanning jf. illustrasjon under.

Kjelde: Nokut.no

Den uklare plasseringa i utdanningssystemet har nok bidrege til at fagskulen er lite kjend i samfunnet og at statusen til skuleslaget er lågare enn anna høgare utdanning. Likevel rekrutterer den tekniske og maritime fagskulen svært godt i Hordaland, og det ser ut til at fagskulen er kjent og attraktiv blant dei som utdanningane er aktuelle for; søkjarar og relevant arbeidsliv. Likevel er det viktig at fagskulane vert meir synlege og kjende med tanke på kompetansebehovet i samfunnet. Dersom ein på sikt får moglegheit til å auka studenttalet, er det også viktig at ein får fleire søkjarar og at næringslivet får høve til å etterspørja eventuelle nye fagskuleutdanningar.

Fagskuleutdanningane innan helse- og sosialfag har ikkje tradisjonar langt tilbake i tid slik som dei maritime og tekniske fagskuleutdanningane har og er langt mindre kjende hjå aktuelt arbeidsliv og hjå potensielle

søkjarar. Hordaland helsefagskole har sidan starten hatt varierende påmelding til utdanningane og ofte eit større fråfall av studentar like etter skulestart om hausten. Dette har resultert i at skulen har blitt sitjande med små klassar og ein krevjande økonomi, av di skulen får tilskot per student som er under utdanning per 1. oktober og 1. mars kvart år. I 2015 og 2016 har det vore gjort tiltak både i høve til å rekruttera fleire, men også i høve til å gjennomføra tilboda med større klassar. Tiltaka ser ut til å gje positive resultat, og ein forventar at helsefagskulen skal ha økonomisk balanse i 2017, samtidig som kommunane viser ei enda større interesse for utdanningane enn før.

2.3 Styring

Hordaland fylkeskommune som skuleeigar, forholdet til fagskulestyret og fordeling av kompetanse mellom eigar, fylkesadministrasjon og styret er til tider uklart. Det er lett for administrasjonen og politisk leiing å følgja opp fagskulane på same måte som dei vidaregåande skulane, sjølv om dette ikkje alltid er korrekt eller passar inn under dagens lov- og regelverk. Ofte vert det i ulike situasjonar gjort enkle tilpassingar i rutinar ol. for fagskulane, slik at dei kan verta handsama på same måte som dei vidaregåande skulane, som det er etablert gode rutinar for. Døme på dette kan vera ved tilsetjing av administrativ og fagleg leiar ved fagskulane, som etter fagskulelova skal gjerast av fagskulestyret sjølv. I slike saker har administrasjonen følgd rutinane for tilsetjing ved dei vidaregåande skulane og deretter gjeve ei innstilling til fagskulestyret som har gjort endeleg vedtak. Det er for så vidt ikkje noko gale med dette, men det vil vera føremålstenleg å ha eigne rutinar for fagskulane, og i nokre tilfelle bør ein vurdera om leiinga ved fagskulane skal ha andre fullmakter enn leiinga ved dei vidaregåande skulane.

Det er ei utfordring for fylkeskommunane at det skal vera eit styre som er øvste styringsorgan for fylkeskommunane sine eigne fagskular, av di dette er ei uvanleg styringsform jamført med dei vidaregåande skulane. Samtidig gjev ikkje fagskulelova med forskrifter retningslinjer i høve til korleis dei fylkeskommunale fagskulane skal vera organisert i relasjon til eigar og fylkesadministrasjonen, utover at det skal vera eit styre med styringsrett jf. føresegnene i fagskulelova. Det ville ha vore enklare for fylkeskommunane om dei offentlege fagskulane vart organisert som selskap med tilhøyrande retningslinjer. I stortingsmelding 9 «Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning» vert det vist til at det er fleire fylkeskommunar som har organisert fagskulane som fylkeskommunale føretak, medan andre har organisert fagskulane som ei ordinær forvaltningsoppgåve slik som dei vidaregåande skulane. Dersom ein har skular som er kombinerte vidaregåande skular og fagskular, kan det vera føremålstenleg å organisera fagskulen som ei ordinær forvaltningsoppgåve, men for reine fagskular kan det tenkjast at det er meir tenleg at skulen vert organisert som eit fylkeskommunalt føretak. Dette vil kunna gje fylkeskommunen fleire retningar i høve til organisering og forvaltning av eigarskapet. På bakgrunn av dette vil fylkesrådmannen tilrå at det vert lagt fram ei eiga sak som kan vurdera om det vil vera fornuftig å organisera Fagskolane i Hordaland som eit fylkeskommunalt føretak.

Ei anna utfordring i høve til styring av fagskulane er nærleik til aktuelt arbeidsliv i regionen med tanke på å kunne gje eit fagskuletilbod som kjem aktuelle kompetansebehov i møte, jf. fagskulelova § 1 a. Styret for Fagskolane i Hordaland består i dag av 5 eigarrepresentantar, éin tilsett- og éin studentrepresentant, og ingen eksterne representantar frå aktuelt nærings- eller arbeidsliv i høve til det utdanningstilbodet som fagskulane har. Dette vert omtala i stortingsmelding 9 om fagskulane, og det er føreslått at krav om ekstern representasjon i fagskulestyra må bli eit lovfesta krav. Hordaland fylkeskommune bør setja i verk ein prosess for å få ekstern representasjon i fagskulestyret sjølv om dette endå ikkje er lovfesta. Dette vil styrkja eit nært forhold mellom fagskulane og arbeidslivet. Fylkesrådmannen vil på bakgrunn av dette tilrå at det vert fremja ei sak om ekstern representasjon i fagskulestyret og få dette vurdert både med tanke på tal på medlemmer, eventuelle endringar i styrevedtekter m. m. Saka kan setjast i samheng med sak om å vurdera å organisera fagskulane som fylkeskommunalt føretak.

2.4 Høvelege overgangar mellom fagskule og høgskule

På grunn av den uklære plasseringa og statusen fagskulane har i det norske utdanningssystemet, er det ikkje lagt til rette for systematiske overgangar mellom fagskule og anna høgare utdanning. Det er etablert nokre overgangar, men det er ønskjeleg at det vert etablert fleire, slik at det kan vera ein veg vidare for fagskulekandidatar dersom dei ønskjer det. Det er ein del ulike føresetnader eller rammer innanfor dei ulike fagområda ved Fagskolane i Hordaland, og dei vert derfor omtala kvar for seg under.

Tekniske fag

Innan tekniske fag er det etablert nokre 2+2-ordningar mellom Fagskolane i Hordaland og Høgskulen på Vestlandet. Dette er innanfor Elkraft, Maskinteknikk og Automasjon. Ei 2+2-ordning gjer at fagskulestudentar som ønskjer det, kan få ekstra matematikk og fysikk i løpet av fagskuleutdanninga, og kan deretter søkja seg inn på tilrettelagt bachelorstudium på ein høgskule der dei får eitt år mindre studietid på ein bachelorgrad innan same fagområde. Som nemnt er det ønskjeleg med fleire slike overgangar, men dette er i stor grad opp til høgskulane å avgjera i høve til om dei ønskjer - og har moglegheit til - å leggja til rette for fagskulestudentar.

Maritime fag

Innan maritime fag er det ingen overgangsordningar mellom Fagskolane i Hordaland og ein aktuell høgskule eller eit universitet. Ved dei maritime utdanningane ville det ha vore meir naturleg med 2+1-ordningar, der fagskulestudentar gjekk to år på fagskule og deretter eitt år på høgskule eller universitet til bachelor. Årsaka til dette er at fagskulane og UH-sektoren innan maritime fag utdannar til same sertifikat. Det vil seia at ein person med fullført fagskuleutdanning innan til dømes styrmann kan segla til høgaste sertifikat D1, akkurat slik ein person som har fullført ein bachelorgrad innan styrmann kan.

Helsefag

Innan helsefagskuleutdanningane er det ingen overgangsordningar mellom Fagskolane i Hordaland og høgskule/universitet. Dette kan vera av di helsefaga er relativt nye (dei vart først oppretta i 2008) samanlikna med teknisk og maritim utdanning, men det kan også vera eit meir strukturelt problem i høve til lengde og form på utdanningane. Det er ingen godkjende fagskuleutdanningar innan helsefag som er toårige i omfang slik som dei maritime og tekniske utdanningane er, og alle tilboda vert gjeve på deltid. Det bør utarbeidast toårige helsefagskuleutdanningar som går på heiltid, slik at også helsefagarbeidarar og anna helsepersonell kan få tilgang til like gode kompetansehevande tiltak som innan maritime og tekniske fag, samtidig som det vil kunna vera meir aktuelt med overgangsordningar innan til dømes vernepleie, sjukepleie eller ergoterapi.

3.0 Stortingsmelding 9 Fagfolk for fremtiden - Fagskoleutdanning

2. desember 2016 la regjeringa fram ei stortingsmelding for fagskuleutdanning. Meldinga tek sikte på å gje eit løft til fagskulesektoren både i høve til rammevilkår og status i samfunnet. Det er bestemt at fagskulane framleis skal liggja til det regionale nivået, av di det er fylkeskommunane eller dei framtidige regionane som har dei beste føresetnadene for å kjenna arbeidslivet sitt kompetansebehov lokalt og regionalt. Vidare føreslår stortingsmeldinga viktige tiltak i høve til å styrkja kvaliteten, heve status, sørgja for høvelege overgangar til UH-sektoren og betra finansiering.

Styrkja kvaliteten

- Det vert løyvd om lag 35 millionar i 2017 til kvalitetshevande tiltak som både offentlege og private fagskular kan søkja på.
- Det vert oppretta ein eigen kvalitetspris for fagskulane, slik som UH-sektoren har i dag.
- Det skal gjennomførast ei kartlegging av pedagogisk kompetanse blant lærarar i fagskulen (det er ikkje lovfesta krav til pedagogisk kompetanse i fagskulen i dag; det er den einskilde fagskule som definerer krav til pedagogisk kompetanse for eigne tilsette).

Heve status

- Regjeringa vil gjera fagskulane meir attraktive for studentane ved å sørgja for rett til:
  - o å søkja midlar til internasjonalisering
  - o medlemskap i ein studentsamskipnad
- Fagskuleutdanningane skal inn i Samordna opptak, og vera like synlege for søkjarar som anna høgare utdanning.

Høvelege overgangar til UH-sektoren

- Regjeringa slår fast at fagskulen står, og framleis skal stå, på eigne bein – det skal ikkje vera naudsynt å ta vidare utdanning etter fagskule – men det skal opnast opp for betre høvelege

overgangar frå fagskule til høgskule og universitet. Regjeringa vil vurdere etablering av partnerskap mellom høgskular eller universitet og fagskular.

- Det vert føreslått at fagskulepoeng skiftar namn til studiepoeng. Dette gjev ikkje automatisk konvertering av fagskuleutdanning til anna høgare utdanning, men UH-sektoren må i større grad vurdere innpassing av fagskuleutdanning til bachelorprogram og liknande.
- Det vert opna for at ei fagskuleutdanning kan vera 3 år i omfang. I dag er det ei øvre grense på 2 år. Dette er spesielt relevant for sertifikatbaserte utdanningar som til dømes maritim fagskuleutdanning.

Finansiering

- Finansieringa av fagskulesektoren vert lagt til staten, men fylkeskommunane får i oppgåve å fordela midlar i eige fylke, både til offentlege fagskular og private som kan ha rett på å søkja om offentlig finansiering.
- Det vert føreslått ein finansieringsmodell som gjev ei grunnfinansiering i høve til studenttal, i tillegg til resultatbasert finansiering gjennom open ramme i høve til avlagte fagskulepoeng (eller studiepoeng). At den resultatbaserte finansieringa er i open ramme, gjer at ein fagskule ikkje berre vert påskjønta relativt sett i høve til andre fagskular ved auka produksjon av fagskulepoeng, men at fagskulane får auka finansiering dersom dei sjølv gjer det betre.
- Det vert også føreslått at dimensjoneringa av tilbodet skal gjerast i samråd med fylkeskommunane sine innmelde behov, gjennom til dømes dialogmøte.

4.0 Moglegheiter

4.1 Auke talet på studentar og utdanningar

Som nemnt innleiingsvis er det stor søknad til Fagskolane i Hordaland innanfor tekniske og maritime fag, og det er rom for å ta inn fleire studentar enn ramma tillèt i dag. Dersom stortingsmeldinga om fagskuleutdanning vert vedteken slik den står i høve til finansiering, vil det vera gode moglegheiter til å utvida tilbodet i Hordaland. Fagskolen i Hordaland har kapasitet til å auka tilbodet både ved heiltidstilbodet og deltidsstilbodet. Ved hovudadministrasjonen på Nordnes er det per i dag rom for å auka med to klassar på heiltid og to klassar på nett. Det kan også vera mogleg å oppretta tilbod andre stader i Hordaland dersom det er interesse blant søkjarar, og det vert søkt om godkjenning for andre studiestader. I tillegg er det mogleg å utvida tilboda, som i dag berre vert gjeve på deltid med nettstøtte, til også å gå på heiltid annakvart år og deltid annakvart år. Det er tilboda Prosessteknikk og Klima, energi og miljø som berre vert gjeve som deltidsstudium i dag, men grunna auka interesse frå søkjarar og næringane vil det vera mogleg å rekruttere studentar til heiltidstilbod også. På bakgrunn av dette ser ein føre seg at det er mogleg å ta inn om lag 120 fleire studentar enn i dag dersom det er midlar til så mange studieplassar.

Etter handsaminga av skulebruksplanen vart det vedteke at Fagskolen i Hordaland skal lokalisrast til nytt bygg på Laksevåg, og i samband med planlegginga av areal bør fylkeskommunen ta høgde for at fagskulen kan verta større i framtida.

Fagskolane i Hordaland kan også utvikla nye tilbod eller søkja om godkjenning for tilbod som allereie er utvikla andre stader, men ikkje godkjent i Hordaland. Fagskolen i Hordaland er i prosess med å søkje om godkjenning av to heilt nye tilbod; Lokal mat ved studiestaden Hjeltnes i Ulvik, og CNC/robotteknologi i Bergen. I tillegg har fagskulestyret tidlegare vedteke at Bergen tekniske fagskole skal utvikla eit tilbod innan alternativ og fornybar energi, og at Bergen maritime fagskole skal søkja godkjenning for tilbodet skipselektrikar. Desse vedtaka vil no liggja på nye Fagskolen i Hordaland som etter samanslåinga vil vera svært godt rusta til å utvikla og søkja om desse tilboda.

Innan helsefaga kan Hordaland helsefagskole utvikla og søkja om godkjenning for nye tilbod. Som nemnt tidlegare er det eit potensiale i å utvikla tilbod som er lengre enn eitt år i omfang og som kan vera med på å gje helsefagarbeidarar vidareutdanning på same nivå som fagarbeidarar innan tekniske og maritime fag. Hordaland helsefagskole gjev i dag tilbod om eittårige spesialiseringar innan til dømes Psykisk helsearbeid og rusarbeid, Rehabilitering, Krefomsorg m.m. Ein moglegheit skulen har, er å kombinera delar av utdanningane til to-årige løp som også kan innehalda emne innan leing og økonomi og avslutta med eit hovudprosjekt.

4.2 Fagområdegodkjenning

Fagskulane har høve til å søkja NOKUT om ei fagområdegodkjenning som gjer at fagskulen kan utvikla og oppretta nye tilbod og studiestader innan eit fagområde utan å søkja godkjenning frå NOKUT. Dette er ei ordning som er tilsvarande ordninga som UH-sektoren har med akkreditering. Ei slik fagområdegodkjenning vil gje fagskulen stor fleksibilitet innan det aktuelle fagområdet i høve til å oppretta tilbod etter kompetansebehovet i regionen. Å søkja om ei fagområdegodkjenning er ein svært ressurskrevjande prosess i høve til å utvikla system for utvikling og godkjenning av eigne tilbod på lik line med den prosessen NOKUT gjer ved handsaming av søknader om nye fagskuleutdanningar.

Fagskolen i Hordaland har gode føresetnader for å søkja om fagområdegodkjenning. Skulen har god variasjon av fordjupingar innan fleire fagområde, ein robust administrasjon og eit stort fagmiljø, noko som er eit krav for å søkja om fagområdegodkjenning. Fagskolen i Hordaland har størst utval av fordjupingar innan elektro og bygg. Hordaland fagskulestyre har tidlegare vedteke at Bergen tekniske fagskole skulle søkja om fagområdegodkjenning innan elektro. Det kan også vera aktuelt for Fagskolen i Hordaland å søkja om fagområdegodkjenning innan bygg og anlegg, og styret bør gjera ei vurdering av om ein skal søkja om desse godkjenningane separat eller parallelt.

Dersom Fagskolen i Hordaland får fagområdegodkjenning, vil det gje både fagskulen og Hordaland eit stort fortrinn i høve til å kunna vera fleksibel og rask med å imøtekoma næringslivets behov for utdanningar. Dette er sjølv sagt avhengig av at det er midlar til å oppretta nye tilbod og/eller studiestader. Ei fagområdegodkjenning er også eit fortrinn med tanke på eventuelle omstillingar i næringslivet no og i framtida.

4.3 Overgangsordningar mellom fagskulane og høgskular

Stortingsmeldinga om fagskuleutdanning føreslår at det vert inngått avtalar mellom fagskular og høgskular eller universitet om høvelege overgangar frå fagskuleutdanningar til bachelorutdanningar. Som nemnt tidlegare har Fagskolen i Hordaland nokre overgangsordningar med Høgskulen på Vestlandet, men det er ønskjeleg at det vert laga overgangsordningar for fleire tilbod. På bakgrunn av dette bør fylkeskommunen gå i dialog med Høgskulen på Vestlandet for å inngå ein avtale om å skapa fleire overgangsordningar. Vidare bør det i samarbeidet gjerast ein systematisk gjennomgang av fagtilboda ved fagskulane og Høgskulen på Vestlandet i høve til kva tilbod som er aktuelle for slike ordningar, og kva tilbod som kan vera aktuelle i framtida. Det bør etablerast eit tettare samarbeid i høve til å sjå studie- og emneplanar i samanheng på tvers av institusjonar, slik at dei dannar grunnlag for naturlege og høvelege overgangar. I ein avtale mellom høgskulen og fylkeskommunen som skuleeigar og regional utviklingsaktør bør det vera fokus på overgangar innan utdanningar som er viktig for regionen i tillegg til eit ekstra fokus på helsefaga for å heva status og karrieremoglegheiter for helsefagarbeidarar. Utviklinga av fleire overgangsordningar vil kunna inngå i fylkeskommunen sitt strategiske arbeid i høve til kompetanseutvikling i regionen.

4.4 Det grøne skiftet, innovasjon og internasjonalisering

Stortingsmeldinga om fagskuleutdanningar peikar på at mange verksemder står overfor store endringar som følgje av teknologiske og marknadsmessige trendar, det grøne skiftet og redusert betydning av petroleumssektoren over tid. Ny teknologi, robotar og digitalisering vil forandre måten vi arbeider på, og rask utvikling i kompetansebehovet i næringslivet og industrien vil krevja rask utvikling og tilpassing av dei relevante fagskuletilboda. Vidare seier meldinga at norsk næringsliv og industri i tida framover vil vera avhengig av å ha tilgang til fleire arbeidstakarar med grunnleggjande industriell kompetanse. I tillegg til faglege kvalifikasjonar vil det vera behov for fagarbeidarar med mellom anna god breiddekunnskap, forståing av innovasjon og dokumentasjon, samt god evne til å samarbeida. Det er også aukande behov for sjølvstendige og initiativrike fagarbeidarar som kan styra kompliserte prosessar, beherska fleire teknologiar og ha stort ansvar knytt til produksjonen. For å skaffa meir slik arbeidskraft meiner regjeringa at det må

etablerast tettare samarbeid mellom næringslivet og fagskulane for å sikra at fagskuleutdanningane gjev oppdatert og relevant kompetanse og utviklar naudsynt kompetanse (Meld. St. 9 Fagfolk for fremtiden, s. 104-105).

Dei tre hovudstrategiane i Regional næringsplan for Hordaland 2013 – 2017 omhandlar mellom anna behov for meir entreprenørskap og innovasjon og fleire med meir relevant kompetanse. Det vert vidare peika på at innovasjonsevne i både etablerte og nyetablerte verksemdar og internasjonal kompetanse er viktig for vidare vekst og utvikling i regionen. Fagskulane bør vera ei viktig satsing både i høve til innovasjon, entreprenørskap og internasjonal kompetanse. Fleire av fagskuleutdanningane dannar grunnlag for at ein kan starta eiga verksemd etter utdanning, og fleire konkrete utdanningsprosjekt bidreg til utvikling av nye og innovative løysingar i verksemdar der fagskulestudentar inngår samarbeidsavtalar. I høve til internasjonalisering har Fagskolen i Hordaland samarbeidsavtale med eit universitet i Danmark om overgang til bachelor etter fagskule, men det bør satsast meir på internasjonalt samarbeid også under utdanning og for fagmiljøa ved fagskulen. På bakgrunn av dette bør fagskulane etablera ein nærare relasjon til organisasjonar og ordningar som Ungt entreprenørskap, Innovasjon Norge og til dømes SIU og Erasmus+ for i større grad å gje informasjon og leggja til rette for at studentar og eigne tilsette skal kunna nytta seg av relevante ordningar. Som nemnt tidlegare skal Fagskolen i Hordaland søkja om fagområdegodkjenning, og dette vil saman med eit tettare samarbeid med næringslivet og større fokus på internasjonaliseringsmoglegheiter vera viktig for framtidig kompetansebygging, innovasjonsevne i regionen og eit grønt skifte.

4.6 Regionreforma

Både den vedtekte regionreforma og storingsmeldinga om fagskuleutdanning stadfester at fagskulane skal liggja til det regionale nivået, og at fylkeskommunane har dei beste føresetnadene til å følgja opp det regionale og lokale kompetansebehovet i eige fylke eller region. Nokre fylke samarbeider på tvers av fylkesgrensene om fagskuleutdanning eller er i dialog om samanslåingar av fagskular på tvers av dagens fylkesgrenser. Til dømes driv Fagskolen Innlandet tilbod både i Oppland, Hedmark og Buskerud, og dei fylkeskommunale fagskulane i Oslo og Akershus har slått seg saman til éin fagskule, og den nye Trøndelagsregionen kan koma til å slå saman eksisterande fagskular til éin fagskule i Trøndelag.

Samanslåingar og fusjonar av fagskular er heilt i tråd med «NOU 2014:14 Fagskolen - et attraktivt utdanningsvalg» som framhevar kor viktig det er med større og robuste fagskular. Med bakgrunn i dette og det pågåande arbeidet i Hordaland og Sogn og Fjordane bør dei to fylkeskommunane også sjå på framtidig organisering av fagskulane i ein eventuell ny region med Hordaland og Sogn og Fjordane. Dei fylkeskommunale fagskulane i begge fylka har gode erfaringar med å driva desentralisert utdanning basert på fleire studiestader, og dette vil gje gode føresetnader for godt samarbeid om eit breitt kompetansetilbod i regionen. Fagskolane i Hordaland og Fagskulen i Sogn og Fjordane har fleire felles fagområde innan tekniske og maritime fag, medan det innan helsefag berre er Hordaland som har eit fylkeskommunalt fagskuletilbod. Som nemnt var det om lag 1150 studentar ved Fagskolane i Hordaland hausten 2016, medan det ved Fagskulen i Sogn og Fjordane var 186 studentar hausten 2016, fordelt på avdeling Førde og Måløy. I ein framtidig region vil Fagskolane i Hordaland kunna styrkja seg med enda meir erfaring med desentralisert utdanning i høve til å utvikla gode løysingar for fjernundervisning, og Fagskulen i Sogn og Fjordane vil kunna knyta seg til eit stort fagmiljø som vil kunna styrkja skulen og gje større moglegheiter for kompetanseheving i fleire delar av regionen.

5.0 Oppsummering og tiltak

På bakgrunn av utfordringane og moglegheitene som det er gjort greie for i denne saka, bør Hordaland fylkeskommune og styret for Fagskolane i Hordaland setja i verk tiltak som kan styrka fagskulane i høve til organisering og styring, kvalitet i utdanningane og ekspansjon, meir samarbeid med arbeidslivet i regionen og samarbeid mellom fagskulane og anna høgare utdanning. Nokre tiltak bør følgjast opp av fylkeskommunen som skuleeigar, medan nokre tiltak bør meldast til fagskulestyret for vurdering og oppfølging.

5.1 Tiltak ved Hordaland fylkeskommune

- Administrasjonen må fremja ei sak som gjer greie for fordelar og eventuelle utfordringar ved å etablera Fagskolane i Hordaland som eit fylkeskommunalt føretak. Saka skal også gjera greie for korleis styret for fagskulane kan setjast saman med ekstern representasjon i tillegg til eigarrepresentasjon.
- Fylkeskommunen skal gå i dialog med Høgskulen på Vestlandet med mål om å inngå ein samarbeidsavtale om gode og høvelege overgangar mellom fagskuleutdanningar og bachelorutdanningar.
- Fylkeskommunen må nytta sin regionale kompetanse til å kartleggja og fremja behov for fleire studieplassar og fagskuleutdanningar i dialog med sentrale styresmakter når ny finansieringsordning skal etablerast.
- Fylkeskommunen må vurdere korleis fagskulane skal organiserast i ei eventuell ny regionsammansetning.

5.2 Tiltak som vert føreslått for styret ved Fagskolane i Hordaland

Fylkestinget vil at Fagskolane i Hordaland skal vera ein sentral aktør i regionalt utviklingsarbeid i høve til kompetanseheving, innovasjon og det grønne skiftet. Styret for Fagskolane i Hordaland bør utarbeida ein strategi for å:

- få fagområdegodkjenningar
- utvikla nye fagskuleutdanningar
- styrkja samarbeid med arbeidslivet i regionen
- arbeida målretta med internasjonalisering, innovasjon og det grønne skiftet